

Sciences of Europe

No 89 (2022)

Vol. 1

Sciences of Europe

(Praha, Czech Republic)

ISSN 3162-2364

The journal is registered and published in Czech Republic.
Articles in all spheres of sciences are published in the journal.

Journal is published in Czech, English, Polish, Russian, Chinese, German and French, Ukrainian.

Articles are accepted each month.

Frequency: 24 issues per year.

Format - A4

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal.
Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws.

Chief editor: Petr Bohacek

Managing editor: Michal Hudecek

- Jiří Pospíšil (Organic and Medicinal Chemistry) Zentiva
- Jaroslav Fährnich (Organic Chemistry) Institute of Organic Chemistry and Biochemistry Academy of Sciences of the Czech Republic
- Smirnova Oksana K., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of History (Moscow, Russia);
- Rasa Boháček – Ph.D. člen Česká zemědělská univerzita v Praze
- Naumov Jaroslav S., MD, Ph.D., assistant professor of history of medicine and the social sciences and humanities. (Kiev, Ukraine)
- Viktor Pour – Ph.D. člen Univerzita Pardubice
- Petrenko Svyatoslav, PhD in geography, lecturer in social and economic geography. (Kharkov, Ukraine)
- Karel Schwaninger – Ph.D. člen Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
- Kozachenko Artem Leonidovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of History (Moscow, Russia);
- Václav Pittner -Ph.D. člen Technická univerzita v Liberci
- Dudnik Oleg Arturovich, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Department of Physical and Mathematical management methods. (Chernivtsi, Ukraine)
- Konovalov Artem Nikolaevich, Doctor of Psychology, Professor, Chair of General Psychology and Pedagogy. (Minsk, Belarus)

«Sciences of Europe» -

Editorial office: Křižíkova 384/101 Karlín, 186 00 Praha

E-mail: info@european-science.org

Web: www.european-science.org

CONTENT

ECONOMIC SCIENCES

<i>Rudevskaya V.</i> SALES LEAD GENERATION AND PRODUCT OFFER DECOMPOSITION IN TECHNOLOGIES OF BANKING PRODUCTS SALES3	<i>Chvertko L., Korniienko T., Vinnytska O.</i> DIGITALIZATION OF INSURANCE BUSINESS AS AN EFFECTIVE RISK MANAGEMENT LEVER7
--	---

MEDICAL SCIENCES

<i>Tuychiev Sh., Abdullaeva V., Matveeva A.</i> PREVALENCE OF ANXIETY AND DEPRESSION AMONG COVID-19 PATIENTS: SYSTEMATIC REVIEW AND META-ANALYSIS.12	<i>Barakat M., Meltzer R.</i> ASEPTIC BONE NECROSIS AS A COMPLICATION OF COVID INFECTION.....23
<i>Abdullaeva V., Parpiev Sh.</i> STUDY OF THE NOSOLOGICAL AND SYNDROMOLOGICAL STRUCTURE OF MENTAL PATHOLOGY IN PERSONS WHO HAVE COMMITTED SOCIALLY DANGEROUS ACTS20	

PEDAGOGICAL SCIENCES

<i>Atamanchuk V., Atamanchuk P.</i> THE PHENOMENON OF MULTIDISCIPLINARITY IN INNOVATIVE DEVELOPMENTS OF NATURAL SCIENCE EDUCATION26
--

PHILOLOGICAL SCIENCES

<i>Saydaliyeva D., Khusenova G.</i> THE MAJOR PRINCIPLES OF ASSESSMENT AND THE WAYS IN WHICH THE EFFECTIVENESS OF TEACHING/LEARNING ACTIVITIES (TLAS) CAN BE EVALUATED36	<i>Khalikova L., Shakirova S.</i> NEW METHODS IN WORKING WITH THE ENGLISH ALPHABET38
--	--

PHYSICS AND MATHEMATICS

<i>Abdurzakova H., Dzabrailov A., Ulbaeva R., Hamsueva Sh., Chenchayeva K.</i> ON TEACHING THE THEORY OF REAL NUMBERS.....40

TECHNICAL SCIENCES

<i>Abdalla A., Lytvynenko M., Smelyakov S.</i> INVESTIGATION OF A STATISTICAL METHODS FOR QUANTIFYING THE CURRENT LEVEL OF FLIGHT SAFETY.....44	<i>Vyshinskiy V.</i> THE SECOND GENERATION OF COMPUTERS.....48
	<i>Huseynova G., Aliyeva N.</i> OLIGOMERIZATION OF OLEFINS ON MODIFIED ALUMINO CHLORIDE CATALYTIC SYSTEMS53

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ ЯК ДІЄВИЙ ВАЖІЛЬ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Чвертко Л.А.,

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
Умань, Україна, доцент*

Корнієнко Т.О.,

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
Умань, Україна, доцент*

Вінницька О.А.

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
Умань, Україна, доцент*

DIGITALIZATION OF INSURANCE BUSINESS AS AN EFFECTIVE RISK MANAGEMENT LEVER

Chvertko L.

*Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine,
Associate Professor*

Korniienko T.

*Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine,
Associate Professor*

Vynnytska O.

*Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine,
Associate Professor*

АНОТАЦІЯ

Узагальнено теоретичні та практичні засади використання цифрових технологій для поживлення розвитку страхового бізнесу та оптимізації управління страховими ризиками в умовах сучасних викликів. Відзначено, що цифрова трансформація змінює глибини основи взаємодії між страховиками та страхувальниками.

Виявлено позитивні тенденції цифровізації бізнес-процесів у страхуванні та визначено її актуальність у період пандемії COVID-19. Відзначено, що системна цифрова трансформація стала детермінантою позитивних зрушень у розвитку різних видів страхування. Доведено її результативність у сфері страхування наземного транспорту та обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів.

З огляду на економічну значимість цифрових технологій в страховому бізнесі в умовах сучасних викликів, обґрунтовано, що продовження цифрової трансформації страхової галузі є основним напрямом розвитку страхового ринку України на найближче майбутнє.

ABSTRACT

Theoretical and practical principles of using digital technologies to revive the development of insurance business and optimize insurance risk management in today's challenges are summarized. It is noted that the digital transformation changes the depth of the basis of interaction between insurers and policyholders.

Positive trends in the digitalization of business processes in insurance have been identified and its relevance during the COVID-19 pandemic has been determined. It is noted that the system of digital transformation has become a determining factor in the positive changes in the development of various types of insurance. Its effectiveness in the field of land transport insurance and compulsory insurance of civil liability of vehicle owners has been proven.

Given the economic importance of digital technologies in the insurance business in today's challenges, it is justified that the continuation of the digital transformation of the insurance industry is the main direction of development of the insurance market of Ukraine in the near future.

Ключові слова: страхування, страховий бізнес, цифрова трансформація, цифровізація, цифрові технології, кібер-страхування.

Keywords: insurance, insurance business, digital transformation, digitalization, digital technologies, cyber insurance.

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання неможливі без використання цифрових технологій, а їх розвиток набуває все більшого значення й сприяє прогресу світової економіки. Останнім часом практично всі галузі стикаються з необхідністю трансформацій, оскільки нові технології,

інновації та моделі споживчої поведінки кардинальним чином змінюють колишні, стійкі бізнес-моделі.

Донедавна страхування було одним із тих сегментів фінансового ринку, який характеризувався схильністю до традиційних способів ведення

бізнесу та повільною динамікою впровадження технологічних інновацій і процесу інформатизації. Проте сучасні виклики, що детерміновані пандемією COVID-19 і створюють відповідні умови функціонування, суттєво вплинули на розвиток страхової індустрії в напрямі її цифровізації. Тренди сьогодення вказують на високу інноваційну активність страхового бізнесу й усвідомлення суб'єктами страхового ринку пріоритетності цифрових трансформацій. Нині зміни в функціонуванні цього сектору економіки є настільки стрімкими, що потребують глибокого осмислення та відповідного вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Впровадження цифрових технологій в усі сфери життя та їх значимість для економічного розвитку зумовили виникнення неабиякого інтересу науковців до питань цифровізації страхового бізнесу. Зауважимо, що цифрова трансформація (цифровізація) визначається, як перетворення наявних аналогових (іноді електронних) продуктів, процесів та бізнес-моделей організації, в основі якої лежить ефективне використання цифрових технологій [11].

Різні аспекти цифровізації страхової галузі знайшли відображення в наукових доробках відомих вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема, в науковій праці Базилевича В. Д., Приказюк Н. В., Лобової О. М. [1] зазначається, що «цифрова трансформація змінює глибини основи взаємодії між страховиками та страхувальниками, що забезпечується створенням щільної маркетингово-інформаційної мережі, яка підтримується технологічними рішеннями». Вчені наголошують на необхідності вивчення можливостей, які відкриваються завдяки всеохоплюючій цифровізації, насамперед у контексті досягнення страховими компаніями нових рівнів управління ефективністю власної діяльності, а також одержання конкурентних переваг над іншими учасниками ринку. Можливості використання сучасних цифрових технологій задля активізації продажів та збільшення конкурентоспроможності страхових компаній досліджує В. І. Ерастов [5]. О. Гудзь обґрунтовує доцільність впровадження й використання нових інструментів та методів страхування для управління ризиками в умовах цифрової економіки, а також окреслює напрями й пропонує заходи щодо їх розширення [4].

Мета дослідження полягає в узагальненні теоретичних і практичних засад цифрової трансформації страхування, а також обґрунтуванні перспектив використання цифрових технологій для оптимізації управління страховими ризиками в умовах сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу. Радикальна зміна технологій, в першу чергу в галузі інтернету, цифрових, мобільних і соціальних платформ, призводить до значних змін вимог клієнтів, моделей їх поведінки й прийняття рішень. Цьому сприяє істотне зростання кількості користувачів глобальної мережі інтернет та збільшення обсягу ринку інтернет-послуг. За даними Міжнародного союзу електров'язку, станом на кінець 2021 р. 63% населення

світу, або 4,9 млрд осіб є користувачами мережі інтернет. Рівень цього показника в порівнянні з 2005 р. зріс на 44 в. п., що свідчить про зростання інтересу до інтернет середовища [13]. Підвищення продажу носіїв доступу до інтернету, можливостей інтернет-провайдерів, збільшення швидкості інтернету, стабілізація трафіку є головними чинниками розширення аудиторії користувачів мережі інтернет.

Для страхувальників можливість здійснення онлайн операцій, дозволяє виконувати необхідні дії щодо придбання страхового продукту, не виходячи з дому. Водночас страховики мають можливість збільшити обсяги продажів та страхових надходжень, а також знизити свої витрати. Останнє досягається за рахунок зниження трансакційних витрат внаслідок спрощення процедури страхування, економії від винагороди агентам, брокерам або посередникам, що призводить до зниження ціни продукту, підвищення прибутку та збільшенню конкурентоспроможності страховика. Як показує світова практика, в результаті введення продажів полісів через інтернет страховики можуть знизити свої витрати приблизно на 9–12% [9, с. 46].

Зазначимо, що впродовж останніх років страхування — це та галузь економіки України, яка характеризується стабільним щорічним приростом обсягів наданих послуг. Втім, попри номінальне зростання обсягів страхового ринку, галузь забезпечує на сьогодні перерозподіл надто незначної частини внутрішнього валового продукту. Фахівці Національного банку України, який з липня 2020 р. виконує функції регулятора ринку небанківських фінансових послуг, визначають рівень поширення страхування в Україні в порівнянні з іншими країнами, як український низький [2, с. 6]. Наприклад, значення цього показника у Європі складає 5,0 %, а в середньому в світі — 6,1 % [6, с. 359]. Безперечно, така ситуація перш за все пояснюється економічною нестабільністю в країні, що зумовлена як фінансовою кризою на тлі анексії Криму та війни на сході країни, так і коронакризою. Окрім того, в країні недостатньо уваги приділяється соціальній складовій економічного розвитку, що призводить до зниження життєвого рівня населення, а недостатня платоспроможність населення — до зниження попиту на страхові продукти [12, с. 64].

Як показує світовий досвід та вітчизняна практика, цифрова трансформація змінює глибини основи взаємодії між страховиками та страхувальниками. Тренди цифровізації передбачають істотну зміну традиційних бізнес-процесів страховика внаслідок електронної трансформації страхових продуктів, розширення можливостей використання онлайн-сервісів, застосування даних «connecting things», реального використання «big data», використання ботів у процесах поточного обслуговування договорів страхування та врегулювання збитків.

Переорієнтація страхової справи на дистанційний електронний формат набула особливого значення в період карантину та обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням COVID-19. При цьому істотних змін зазнали способи пропозиції і

продажу страхових продуктів, тоді як, власне, самі продукти здебільшого не змінилися. Споживачі все більше переходять до онлайн-взаємодії та очікують, що будь-який сервіс має бути доступним у цифровій формі.

Нині система онлайн-страхування, що використовується страховиками, як альтернатива особистим зустрічам з потенційними клієнтами, охоплює цілий комплекс технологій, серед яких: страховий калькулятор, онлайн-оплата за укладений договір страхування, замовлення та придбання страхового договору онлайн, консультація онлайн, консультація у відеорежимі та інші.

Системна цифрова трансформація стала детермінантою позитивних зрушень у різних сферах страхування. Проте, проведені дослідження показують, що більший рівень цифровізації мають страхові компанії, які надають ризикові види страхування [8]. Це пояснюється як складністю продуктів зі страхування життя, так і потребою отримання консультації потенційними страхувальниками в спеціалістів страхової компанії, страхових агентів або брокерів. Покупці страхових послуг, особливо особи старших вікових груп, здійснюючи свій вибір та не маючи відповідних цифрових навичок, все ще хочуть прямого («face-to-face») контакту з іншими людьми [3, с. 31].

Нині провідні позиції в сфері цифровізації впевнено утримує автотранспортне страхування (страхування наземного транспорту та обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів). Процес цифровізації страхування автотранспортних ризиків започатковано Моторно (транспортним) страховим бюро України (МТСБУ) в лютому 2018 р. з впровадженням системи «електронний поліс». Така новація забезпечила можливість укладання внутрішніх договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (тих, що діють виключно на території України) в електронній формі. Динаміка укладання електронних договорів свідчить, що це зручний та потрібний автовласникам сервіс. У 2020 р. більш ніж третина договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (37% від загальної кількості) укладена в електронній формі [10]. Зазначимо, що частка таких договорів у 2019 р. становила 15%, а в 2018 р. — лише приблизно 2%. Загалом за підсумками 2020 р. кількість електронних договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів склала 3,05 млн штук, що в 2,5 рази більше ніж у 2019 р. Сума страхових платежів за такими договорами становить 2,6 млрд грн, що в 1,76 рази більше, в порівнянні з попереднім роком.

Дедалі більш популярною серед страхувальників стає впроваджена з жовтня 2017 р. в МТСБУ інформаційна система «Електронний Європротокол». Цей сервіс відкрив можливості для учасників дорожньо-транспортної пригоди (ДТП), не викликаючи представників дорожньої поліції, оформляти

страхові події в електронній формі. Згідно з офіційними даними, впродовж 2019-2020 рр. показники використання електронного європротоколу продемонстрували виразну позитивну динаміку, кількісно зрісши в 2,8 рази (в 2019 р. було оформлено 1620 електронних європротоколів, а в 2020 р. — вже 4627 шт.) [10]. Зауважимо, що нині учасники ДТП отримали можливість оформити електронний європротокол не лише через веб-сторінку МТСБУ, але й за допомогою мобільного застосунку «Мій поліс», що підвищило доступність та зручність сервісу.

Продовження підтримки проривних інновацій у сфері страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів визначено як пріоритетний напрям діяльності МТСБУ. При цьому об'єднанням страховиків, які здійснюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за шкоду, заподіяну третім особам, першочергово планується запровадження електронних договорів міжнародного страхування «Зелена картка». Завданням МТСБУ, що потребує невідкладного вирішення, є необхідність інтегрувати всі цифрові сервіси (ті, що вже ефективно працюють, разом з рішеннями, які лише запроваджуються) в єдину цифрову платформу автомобільного страхування — систему «безпеки дорожнього руху в смартфоні».

В умовах сучасних викликів більшість страховиків забезпечують для автовласників страховий захист, заснований на цифрових технологіях. Зокрема, нині в формат електронного поліса переведено всі базові програми добровільного страхування автотранспортних засобів (КАСКО-страхування).

Необхідність створення максимально комфортних умов для клієнтів страхових компаній на всіх етапах – від укладення договору й оплати платежів до виплат і поновлення договорів – потребує від страховиків подальшої цифровізації бізнес-процесів. Проте впровадження цифрових технологій значною мірою залежить від успіху в розв'язанні проблем, які перешкоджають цифровим трендам розвитку української економіки загалом. Зокрема, експертами Українського інституту майбутнього виокремлено цілу низку інституційних, інфраструктурних, екосистемних та урядових проблем трансформації української економіки в цифрову, які потребують кардинального розв'язку (рис. 1).

Digital-трансформації детермінують широке генерування кібер-ризиків, що актуалізує необхідність розвитку кібер-страхування. Кібер-страхування, з точки зору О. Є. Гудзь, — це страховий продукт, який захищає економічні суб'єкти від ризиків, що відносяться до інформаційно-комунікаційних технологій, використання інтернет-мережі, ІКТ-інфраструктури та діяльності у кіберпросторі [4]. Мандра Н. Г. і Лактіонова О. Ю. під цифровим страхуванням розуміють спосіб задоволення потреб страхувальників у специфічному страховому захисті, зумовленому випадковими

несприятливими подіями, що відбуваються переважно в середовищі цифрової економіки, і супутнім застосуванням технологічного устаткування, що є матеріальною базою реалізації економічних відно-

син. Для страхових компаній України запровадження страхування кібер-ризиків відкриває нові конкурентні можливості на ринку страхових послуг [7].

Інституційні	Інфраструктурні	Екосистемні	У сфері електронного уряду та урядування
<ul style="list-style-type: none"> • Низька включеність державних установ щодо реалізації Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства. • Невідповідність профільного законодавства глобальним викликам та можливостям. • Невідповідність національних, регіональних, галузевих стратегій та програм розвитку цифровим можливостям. 	<ul style="list-style-type: none"> • Низький рівень покриття території країни цифровими інфраструктурами • Відсутність окремих цифрових інфраструктур • Нерівний доступ громадян до цифрових технологій та нових можливостей. 	<ul style="list-style-type: none"> • Слабка державна політика щодо стимулів розвитку інноваційної економіки. • Незрілий ринок інвестиційного капіталу. • Застаріла система освіти, відсутність фокусу на STEM-освіту, soft skills та підприємницькі навички, недосконалі моделі трансферу технологій. • Дефіцит кваліфікованих кадрів для повноцінного розвитку цифрової економіки. 	<ul style="list-style-type: none"> • Низький рівень автоматизації та цифровізації державних послуг через слабку мотивацію урядових установ.

Рис. 1. Проблеми, які перешкоджають розвитку в Україні цифрових трендів та трансформації української економіки в цифрову*

*Джерело: сформовано авторами за матеріалами Українського інституту майбутнього [11]

Цифровізація страхової галузі спрямована на створення сучасної страхової системи, що покликана збалансовано задовольняти інтереси громадян, бізнесу та держави. Реалізація цього завдання ускладнюється низьким рівнем цифрової інклюзивності в країні, високою вартістю цифрових засобів, програмного забезпечення, комп'ютерної техніки та іншого цифрового обладнання. Гальмує процес цифрових перетворень у страховому бізнесі брак фахових цифрових компетенцій працівників страхових компаній, невідповідність рівня цифрових навичок споживачів страхових послуг тощо.

Економічна значимість цифрових технологій в страховому бізнесі й, відповідно, попит на онлайн-страхування в Україні, буде й далі зростати. Продовження цифрової трансформації страхової галузі є основним напрямом розвитку страхового ринку України на найближче майбутнє.

Розвиток страхового ринку, заснованого на парадигмах цифрової економіки, може бути реалізовано лише за умови усунення законодавчих, інституційних, фіскальних бар'єрів; широкого використання інструментів заохочення інноваційної

діяльності, в тому числі державної підтримки за допомогою податкових і фінансових інструментів, а також створення умов для вільного залучення венчурних інвестицій.

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що швидкі процеси розвитку цифрових технологій та виклики сучасного світу зумовлюють необхідність цифрової трансформації традиційних бізнес-процесів у страховій сфері. Розвиток цифрового середовища у сфері страхування дозволяє страховикам удосконалити механізми управління страховими ризиками, розширювати спектр страхових продуктів і послуг, враховуючи інтереси споживачів та задовольняючи їх потреби.

Продовження цифрової трансформації страхової галузі є основним напрямом розвитку страхового ринку України на найближче майбутнє. Цифровізація бізнес-процесів страхової діяльності стане дієвим важелем управління ризиками, що здатний задовольнити інтереси й потреби всіх учасників страхових відносин.

Ефективність впровадження цифрових технологій у сферу страхування значною мірою визначається успішністю розв'язання інституційних, інфраструктурних, екосистемних та урядових проблем, що перешкоджають цифровізації української економіки загалом й потребують кардинального розв'язку.

Література

1. Базилевич В. Д., Приказюк Н. В., Лобова О. М. Цифровізація у забезпеченні конкурентних переваг страхових компаній. *Економіка та держава*. 2020. № 2. С. 15-20.
2. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні». Національний банк України. Київ, квітень 2020. 28 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_2020.pdf?v=4
3. Вінницька О. А., Мельничук Ю. М., Чвертко Л. А. Страховий ринок як детермінанта економічного зростання України. *Фінансове забезпечення стратегії економічного зростання України* :

колективна монографія. Умань : УДПУ імені Павла Тичини, 2019. С. 8-116. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/14232>

4. Гудзь О. Є. Розвиток страхування: нові інструменти та методи управління ризиками в цифровій економіці. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 3. С. 4-12. <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2019.030412>

5. Ерастов В. І. Інтернет-страхування на ринку страхових послуг України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Ерастов Василь Ігорович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2018. 20 с.

6. Климаш Н. І. Проблеми підвищення рівня споживання страхових послуг в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. № 4. С. 357-363.

7. Мандра Н. Г., Лактіонова О. Ю. Необхідність цифрових технологій у бізнес-процесах страховиків. *Економічний простір*. 2020. №154. С. 202-206. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-38>

8. Моташко Т. П. Розвиток світового ринку страхування в умовах діджиталізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Економіка. 2016. Вип. 5. С. 18-24.

9. Приказюк Н., Моташко Т. Роль інтернету в реалізації страхових послуг. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. 2014. № 3 (156). С. 45-51.

10. Статистика. *Моторне транспортне страхове бюро України*. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/statistics/>

11. Україна 2030Е — країна з розвинутою цифровою економікою. *Український інститут майбутнього*. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>

12. Чвертко Л. А., Вінницька О. А., Корнієнко Т. О. Стан та проблеми розвитку туристичного страхування в Україні. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2020. Вип. 16. Т. 1. С. 58-67. <https://doi.org/10.15330/apred.1.16.58-67>

13. World Telecommunication, «Statistics». *International Telecommunication Union*. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx>